

Pla d'infància i adolescència del Pla de l'Estany 2012-2015

Índex

1. Presentació _____	pàg. 2
2. Dades de l'ens local _____	pàg. 4
3. Introducció _____	pàg. 5
4. Desplegament del Pla d'atenció integral a la infància i l'adolescència de Catalunya al Pla de l'Estany _____	pàg. 8
5. Procés d'elaboració del Pla _____	pàg. 10
6. Marc teòric i normatiu _____	pàg. 14
7. Conclusions de l'Estudi poblacional del Pla de l'Estany (diagnòstic) _____	pàg. 17
8. Els 12 reptes per a la infància i adolescència al Pla de l'Estany __	pàg. 22
9. El Pla d'infància i adolescència del Pla de l'Estany _____	pàg. 25
9.1 Missió	
9.2 Objectiu general	
9.3 Àmbits d'actuació	
9.4 Objectius operatius	
9.5 Mecanismes d'implementació i coordinació	
9.6 Mecanismes de seguiment, avaluació i difusió.	
9.7 Entrada en vigor i vigència del pla	
10. Bibliografia _____	pàg. 34

ANNEXOS:

- Estudi poblacional de la infància i adolescència del Pla de l'Estany
- Llei dels drets i les oportunitats en la infància i adolescència de Catalunya
- Programa anual d'accions 2012

1. Presentació

El document que es presenta a continuació forma part del desplegament territorial que s'està duent a terme del Pla d'atenció integral a la infància i l'adolescència de Catalunya (d'ara endavant Pd'IIAC) a la comarca del Pla de l'Estany i esdevé el marc d'actuació de les polítiques en l'àmbit de la infància i l'adolescència al Pla de l'Estany per al període 2012-2015. L'objectiu d'aquesta acció territorial és el desenvolupament d'un nou model que ha de comportar l'inici del sistema de polítiques públiques d'infància i adolescència de Catalunya.

La comarca del Pla de l'Estany està desenvolupant aquest desplegament territorial a través de l'Oficina tècnica del Pla local d'inclusió social de Banyoles (a partir d'ara PLIS) i amb coordinació amb la Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència de la Generalitat de Catalunya (a partir d'ara DGAIA), per tal de desenvolupar el seu propi Pla d'infància i adolescència. L'objectiu és desplegar un sistema que ha d'agrupar tots els municipis, administracions locals, entitats i associacions del tercer sector que duen a terme polítiques i actuacions adreçades a la infància i l'adolescència, a partir d'una visió integral i transversal en la planificació i avaluació de les polítiques d'infància i adolescència al Pla de l'Estany.

El Pd'IIAC vol donar compliment a les directrius i recomanacions nacionals, europees i internacionals en matèria d'infància i adolescència. Aquest Pla d'atenció integral és el pla sectorial a través del qual es desplega el Pla estratègic de serveis socials en l'àmbit de la infància i l'adolescència, tal com recull l'article 38 de la Llei de serveis socials. Així, doncs, el Pla d'atenció integral contempla les polítiques socials per aquest col·lectiu que desplegarà el Sistema Català de Serveis Socials de Catalunya, però també les polítiques públiques en infància i adolescència desplegadas per la resta de departaments de la Generalitat de Catalunya. Això el converteix en un pla de polítiques integrals en infància i adolescència que s'adreça a tota la població de Catalunya, tal com esmenta la Llei 14/2010, de 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència¹.

El plantejament del Pla d'infància i adolescència del Pla de l'Estany (a partir d'ara Pd'IIA Pla de l'Estany) parteix de l'anàlisi de la situació actual de la infància i adolescència a la comarca en els diferents àmbits de la vida² i, en base a aquesta realitat, estableix els objectius seguint els principis i les línies estratègiques del Pd'IIAC. Amb l'aprovació el passat mes de maig, al Parlament de Catalunya, de la Llei 14/2010, de 27 de maig, dels Drets i les Oportunitats en la Infància i l'Adolescència, s'ha pogut normativitzar, de forma ordenada, tota la reglamentació dispersa fins ara

¹http://www20.gencat.cat/docs/dasc/03Ambits%20tematics/07Infanciaiadolescencia/Legislacio/Llei_drets_i_opportunitats/Text_projecte_llei/Pdf/llei_14-2010_dogc.pdf

² Podeu veure tot el document en l'Annex1: "Estudi diagnòstic sobre l'estat de la infància i adolescència al Pla de l'Estany".

existent a Catalunya en matèria de drets dels nostres infants i adolescents. En base a això, l'interès superior de l'infant i adolescent és el principi integral i transversal en tots els àmbits del seu desenvolupament vital. Per aquest motiu, les polítiques públiques han de focalitzar-se en l'assoliment d'aquest objectiu.

Els drets de la infància i l'adolescència incideixen, i han d'incidir, de manera integral i transversal, en tots els àmbits que afecten la seva persona com a ciutadà subjecte de drets i oportunitats.³ Amb el convenciment de la importància d'aquesta visió per la mateixa infància i adolescència, pel conjunt de la ciutadania i pel propi futur de la nostra comarca, des del Consorci de Benestar Social del Pla de l'Estany-Banyoles (a partir d'ara CBS) i seguint la missió d'aquest, recollida en el seu Pla Estratègic, s'ha cregut pertinent i necessari elaborar aquest Pla d'Infància i Adolescència que a continuació es presenta.

³ Exposició de motius, punt I. Llei dels drets i les oportunitats de la infància i l'adolescència.

2. Dades de l'ens local

Territori

Els onze municipis de la comarca del Pla de l'Estany: Banyoles, Camós, Cornellà del Terri, Crespià, Esponellà, Fontcoberta, Palol de Revardit, Porqueres, Sant Miquel de Campmajor, Serinyà i Vilademuls

Nom del Pla

Pla d'infància i adolescència del Pla de l'Estany (Pd'IIA Pla de l'Estany)

Període

2012-2015

Nom del Departament, Àrea o Servei que lidera el Pla

Consorci de Benestar Social del Pla de l'Estany – Banyoles (CBS)

Adreça del Servei de referència

Pere Alsius, 10 1a
17820 Banyoles - Pla de l'Estany
Telèfon: 972 580 388 Fax: 972 582 971
Adreça electrònica: cbs@cbsplaestany.cat

3. Introducció

La infància i l'adolescència, com a subjectes en creixement i, per aquest motiu, especialment vulnerables, precisen ser subjectes actius de la nostra societat. És per això que resulta essencial potenciar el seu desenvolupament i les seves capacitats, al mateix temps que se'ls garanteix les necessitats bàsiques, se'ls preserva de tota situació de risc i se'ls protegeix davant qualsevol vulneració dels seus drets. Hem de tenir molt present que els infants d'avui són les persones adultes que conformaran la societat del demà. És per aquest motiu que l'atenció a la infància no tan sols és la clau per assolir el seu benestar present, sinó també per afrontar el futur amb garanties.

En aquests moments, assistim a una redefinició de la infància i adolescència vinculada a les enormes transformacions econòmiques, socials i globals que està patint la nostra societat. D'una forma molt clara, assistim a una crisi profunda de les institucions clàssiques com la família, l'escola o el treball, amb redefinicions constants de les relacions d'aquestes amb les persones i especialment, amb els infants i adolescents. Aquests, ja no segueixen de manera obedient les directrius dels seus progenitors i desenvolupen nous ritmes i camins vitals canviants, noves relacions, nous espais de socialització, responen a una incertesa provocada per una societat també incerta i plena de nous riscos. Segurament aquests nous riscos esdevenen claus en aquests nous ritmes i és que els nous infants i adolescents han perdut aquella seguretat vital que tenien els seus progenitors.

En l'actual context de crisi i canvi social, les situacions d'exclusió social apareixen com a fenòmens complexos i polièdrics, resultat de processos dinàmics d'acumulació i combinació de factors de desavantatge diversos vinculats, al mateix temps, a diferents aspectes de la vida personal, social, cultural i política de les persones. Davant d'aquesta realitat, un dels col·lectius més vulnerables és la infància i adolescència de 0 a 17 anys i, seguint els paràmetres del Pd'IIAC, els adolescents en risc fins a la franja de 21 anys. Molts d'aquests processos d'exclusió que afecten els individus en etapes més avançades de la vida tenen l'origen en la infantesa. El destí de les persones ve determinat en gran mesura per les experiències que desenvolupen en la infància. Les situacions de vulnerabilitat durant el seu creixement afecten negativament aspectes determinants pel desenvolupament equilibrat de la personalitat i les trajectòries de vida.

És important no perdre la perspectiva vers el futur i comprendre que els infants d'avui seran les persones adultes del demà, és a dir, no invertir en la infància significa no invertir en un nou futur en el que l'economia es basa en el coneixement i depèn, en bona part, de com viuen i s'eduquen els infants

d'avui.⁴ En aquest sentit, les estratègies d'inversió pública centrades en els infants per protegir-los de les adversitats socioeconòmiques tenen una utilitat pública, ja que el sosteniment de les estructures que garanteixen la societat del benestar (sanitat, educació, serveis socials, etc.) depenen, en bona part, de garantir un futur capital humà preparat i competent que les sostingui. Tot això configura una nova realitat social en la qual la infància ha de ser examinada i entesa com una construcció social, és a dir, un/a actor/riu (ciudadania) que té drets, necessitats i interessos.

Des d'aquesta perspectiva i a través de la nostra responsabilitat pública, hem dissenyat un Pd'IIA per la comarca del Pla de l'Estany com una proposta d'ordenació, planificació, complementarització i reforç de les polítiques locals dirigides a l'atenció a les famílies i els seus fills i filles. Aquesta inversió de futur es realitza en un moment d'importants transformacions socials, econòmiques i demogràfiques que impacten en els models familiars i en els cicles de vida de les persones, però també en la pròpia administració. Tot i això, l'objectiu és prevenir totes aquelles situacions de risc que puguin comprometre l'horitzó vital dels infants, és a dir, la possibilitat que puguin esdevenir persones adultes preparades, capaces d'adaptar-se eficaçment a les exigències de la societat.

Un dels sis grans pilars sobre els quals es fonamenta el Pd'IIAC és que “l'**atenció integral**, des de les polítiques públiques, arriba a tota la població infantil i adolescent, atenent la seva persona i el seu entorn familiar, social i comunitari, des d'una perspectiva holística i ecològica, i garantint l'establiment i la definició comuna i compartida d'objectius i la globalitat en les actuacions i les intervencions tècniques, en l'execució de programes i projectes comunitaris i/o transversals, en la provisió de recursos i mitjans i, en general, en tota prestació de serveis.”⁵ En aquest sentit, avui, més que mai, hem d'incentivar i desenvolupar polítiques preventives per promoure “l'interès superior del menor” i promocionar les potencialitats i possibilitats dels infants, perquè invertir en la infància representa invertir en el futur de la nostra societat d'una manera productiva i orientada en una visió de futur.

Tanmateix, la recent aprovació de la Llei 14/2010, de 27 de maig, dels Drets i les Oportunitats en la Infància i l'Adolescència, a més d'unificar en un sol instrument jurídic la legislació referent a la infància i l'adolescència, també representa una oportunitat i un instrument pels governs locals per planificar i garantir un sistema en xarxa de protecció a tota la infància i adolescència. Aquest fet, junt al desplegament coordinat que s'està desenvolupant amb la DGAIA a través dels PLIS, garanteix la viabilitat i la perspectiva holística i transversal en el disseny del propi Pla. La nova Llei 14/2010 té un abast general per a tota la població infantil i adolescent, la seva proactivitat vol garantir un increment en el benestar dels infants i adolescents sense que necessàriament aquests es trobin en situacions de risc o desemparament.

⁴ CIIMU-Institut d'infància i món urbà: “Infants i famílies a Barcelona”. Ajuntament de Barcelona. 2010

⁵ Pla d'Atenció integral a la infància i l'adolescència de Catalunya.

Aquest Pla s'estructura en diverses parts i respon a una voluntat de “conèixer” per així poder “fer”. El disseny es desenvolupa a partir d'una fase prèvia diagnòstica que es presenta a l'Annex I: “Estudi poblacional de la infància i l'adolescència del Pla de l'Estany” que s'ha dut a terme a partir de dades i de la seva explotació, provinents de diverses fonts, algunes d'oficials, altres dades específiques de la comarca que sorgeixen de diferents treballs i/o estudis o memòries dels diferents serveis del territori i de les pròpies dades cedides per la DGAIA. Les conclusions d'aquesta fase diagnòstica també es presenten en el Punt 7 del propi Pla, ja que esdevenen l'argument a partir del qual es desenvolupen els objectius i les accions a desenvolupar en els propers anys.

La segona part del Pla la conformen els apartats més metodològics, teòrics i de disseny i planificació de la intervenció que es proposa pel període 2012-2015. La tercera part es desenvolupa a través del Programa anual d'accions, pròpiament dit. Es tracta d'un Programa d'acció anual que respon a la voluntat d'actuar i avaluar des d'una perspectiva de necessitats real, és a dir, la voluntat que el desenvolupament i el disseny de les accions es dugui a terme amb la major implicació dels agents del territori, amb el major ajustament a les necessitats reals dels nostres infants i adolescents i amb un enfocament que ha de permetre la seva continuïtat, revisió i actualització.

4. Desplegament del Pla d'atenció integral a la infància i l'adolescència de Catalunya al Pla de l'Estany

El desplegament territorial del Pd'IIAC s'està desenvolupant de forma progressiva; iniciant-lo en una primera fase a través dels ens locals que han desenvolupat o estan desenvolupant en el seu territori un PLIS i que varen mostrar interès en col·laborar amb el Pd'IIAC durant el procés de participació que es va portar a terme en relació a la definició estratègica del mateix Pla. Per tot això s'està realitzant un desplegament a nivell territorial per tal de coordinar el desenvolupament, disseny i planificació de les actuacions i polítiques públiques d'àmbit territorial, amb una coherència interdepartamental i interinstitucional, alineant els PLIS i el Pd'IIAC.

Per tal de fer-ho amb coherència departamental, aquest desplegament s'ha coordinat i planificat conjuntament amb l'Òrgan tècnic d'inclusió social de la Subdirecció General d'Inclusió Social de l'ICASS. Els objectius d'aquest desplegament són:

- **Alinear** els PLIS i el Pd'IIAC.
- Fer **polítiques de proximitat** i recollir les propostes del territori.
- Fer el recull de les **actuacions locals adreçades a la infància i l'adolescència de Catalunya** i crear un catàleg únic de serveis i actuacions adreçades a la infància i l'adolescència de Catalunya.
- Poder fer el **seguiment anual de les actuacions locals** recollides, per tal de tenir coneixement del seu grau d'execució.
- Crear una xarxa de **cooperació i coordinació interadministrativa** que permeti tenir coneixement del desenvolupament de noves iniciatives locals i el seu posterior seguiment.
- Aconseguir el màxim d'adhesions d'entitats i ens locals a la **xarxa** del Pd'IIAC, per tal de facilitar la relació i comunicació.
- Vincular les actuacions dels ens locals amb els **objectius estratègics** del Pla.

Els criteris per fer el desplegament a través dels PLIS han estat els següents:

- Ens locals que han respòs a la proposta de la Generalitat de Catalunya per tal de planificar les seves polítiques locals des d'una **vessant inclusiva**.
- Ens locals que han fet o estan fent un **estudi diagnòstic** del territori, a nivell poblacional i de recursos.

- Ens locals que s'han **coordinat amb els diferents agents socials** del territori en l'elaboració del seu Pla d'inclusió com a projecte comú.
- Els PLIS contempnen tota la **trajectòria de vida de la persona**, des del naixement fins a l'edat adulta. El Pd'IIAC vol harmonitzar la seva definició estratègica en la franja 0 – 18 anys.
- Són Plans que posen l'accent i la mirada en **àmbits de la vida de les persones** com ara el relacional i familiar, educatiu, laboral, sanitari, habitatge, comunitari i de participació. Àmbits, tots ells, presents en el Pd'IIAC.
- El desplegament es vol fer des d'una **coherència departamental**, i coincideix que els/les tècnics/ques que desenvolupen els PLIS estan subvencionats i coordinats des del mateix Departament de Benestar i Família.
- És una forma de rentabilitzar els recursos de la **xarxa departamental del territori**, que pot facilitar la informació, apropament i l'accés als ens locals amb els quals es vol portar a terme les accions previstes.

5. Procés d'elaboració del Pla

Per desenvolupar el Pd'IIA del Pla de l'Estany s'ha treballat en quatre fases que es retroalimenten les unes de les altres:

- **Fase 0: Prèvia i d'informació.**

La Fase 0 del desenvolupament del Pd'IIA del Pla de l'Estany ha consistit en un treball conjunt entre la DGAIA i el PLIS de Banyoles, per tal de concretar els indicadors que s'utilitzaran per l'elaboració de l'estudi diagnòstic, així com una primera fase de preparació, planificació i disseny del Pla.

- **Fase 1: Elaboració de l'estudi diagnòstic.**

En aquesta primera fase s'ha elaborat "l'Estudi poblacional de la infància i l'adolescència del Pla de l'Estany" que s'ha dut a terme a partir de dades, i de la seva explotació, provinents de diverses fonts, algunes d'oficials, altres dades específiques de la comarca que sorgeixen de diferents treballs i/o estudis o memòries dels diferents serveis del territori i de les pròpies dades cedides per la DGAIA. L'estudi pretén donar una informació intensa i extensa sobre les condicions de vida de la infància i l'adolescència del Pla de l'Estany integrant una perspectiva territorial i temporal comparativa. Sempre que les dades ho han permès, s'han establert comparacions amb altres territoris, sobretot amb Catalunya que representa el referent comparatiu. També s'ha analitzat, quan ha estat possible, l'evolució de les dades al llarg del temps per identificar tendències.

La finalitat d'aquest estudi ha estat copsar, des d'una perspectiva integral, la situació de la infància i l'adolescència al Pla de l'Estany en els principals àmbits del seu desenvolupament. Aquesta perspectiva integral correspon a aspectes relacionats amb la família, la comunitat, l'estat de salut, l'educació, la protecció i el risc d'exclusió social, entre d'altres, amb l'objectiu de donar una visió al màxim representativa de les principals necessitats que afecten a la infància i l'adolescència en el nostre territori. Dins aquesta fase també s'han pogut presentar i debatre les principals conclusions de l'estudi en diferents òrgans i espais participatius de la comarca per tal de validar-ne els resultats⁶:

- Taula d'infància del CBS
- Consell escolar municipal (CEM)
- Grup de promoció de la salut jove (GPS jove al Pla de l' Estany)
- Espai de debat amb els tècnics i les tècniques municipals de joventut
- Consells socials municipals (CSM)
- Equip de direcció i responsables de les diferents àrees del CBS

⁶ Aquesta fase de discussió i debat encara s'està desenvolupant al moment de realitzar el present document.

▪ **Fase 2: Planificació estratègica, definició d'objectius**

El producte d'aquesta segona fase és un document estratègic i de planificació que té un doble objectiu: per una banda, ser un marc de referència pels diferents municipis que en qualsevol moment vulguin desenvolupar actuacions específiques en relació a la infància. Per altra banda, ha de servir per definir els objectius que han de guiar el desenvolupament del Programa anual d'accions. Aquesta planificació estratègica parteix de l'anàlisi i la identificació de necessitats que sorgeixen a partir de l'etapa diagnòstica i dels principis rectors del Pd'IIAC. Aquests principis regeixen i regulen el desenvolupament del Pla i les actuacions que se'n deriven, orienten la definició estratègica i ens permet identificar els objectius estratègics i les mesures necessàries per assolir-los.⁷

Principis rectors del Pd'IIAC:

- Promoure els drets de la infància, reforçar la seva defensa i garantir-ne el compliment.
- Perseguir l'equitat i la igualtat d'oportunitats i la reducció de desigualtats.
- Prioritzar i potenciar la prevenció i les intervencions precoces.
- Promoure l'atenció integral i el suport a les famílies.
- Assegurar la proximitat en la promoció, l'atenció i la prestació de serveis adreçats als infants i adolescents.
- Aprofundir en sistemes d'intervenció en xarxa i d'actuació transversal.
- Enfortir la protecció dels infants i adolescents en situació de risc social i de desemparament.

▪ **Fase 3: Desplegament del Pd'IIA del Pla de l'Estany 2012-2015**

Aquesta última fase és la que guiarà l'acció del pla en els quatre anys del seu desplegament. Es tracta de l'etapa més operativa del Pla i es planteja anualment amb la voluntat d'esdevenir un instrument eficaç, revisable i moldejable. Aquesta fase comença amb un moment inicial amb l'aprovació al Ple del Consell Comarcal del Pla de l'Estany per tal de dotar-lo d'una legitimitat política. Aquesta legitimitació política mostra la voluntat dels diferents municipis d'establir una estratègia comuna entorn les polítiques adreçades a la infància i adolescència al Pla de l'Estany.

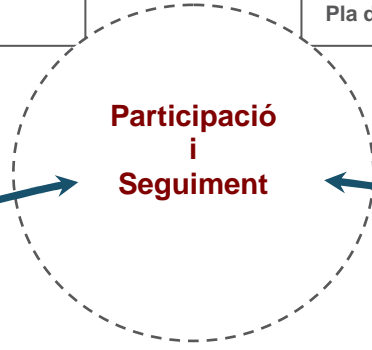
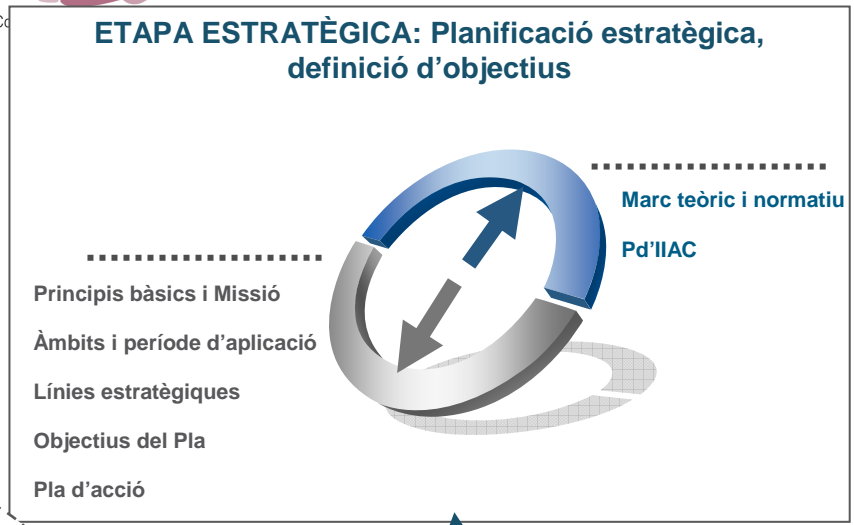
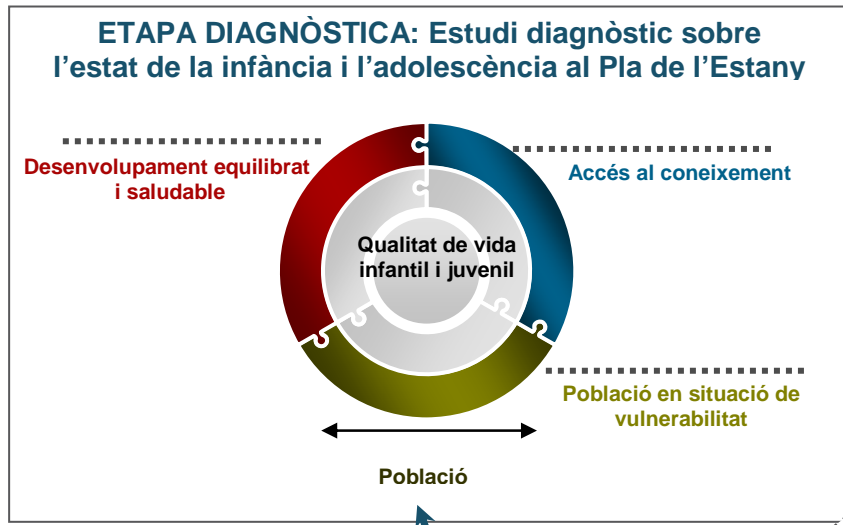
Per altra banda, amb la voluntat que el Pla esdevingui una eina dinàmica, es planteja el desplegament dels diferents objectius del Pla a través d'un Programa Anual d'Accions. Aquest programa, liderat per l'oficina tècnica del PLIS, es promourà a través de la Comissió tècnica del Pla i programarà una sèrie d'accions anuals intentant fer un plantejament transversal entre els diferents agents i serveis, amb un plantejament clar d'austeritat econòmica i d'aprofitament de recursos. Es

⁷ Generalitat de Catalunya: Pla d'atenció integral a la infància i adolescència de Catalunya.

contempla la possibilitat que algunes d'aquestes accions estiguin liderades i dutes a terme pel mateix equip que desenvolupa el Pla per tal de permetre, amb això, un lideratge en el desenvolupament de les accions.

En aquest sentit, l'Oficina tècnica del PLIS elaborarà un informe d'avaluació anual i una proposta d'actuacions que han de garantir l'acompliment i l'adequació dels objectius a les realitats i capacitats del Pla de l'Estany.

A la pàgina següent podem veure l'esquema utilitzat per a dissenyar les diferents fases del Pla:

- DESPLÉGAMENT PLA D'INFÀNCIA I ADOLESCÈNCIA DEL PLA DE L'ESTANY 2012-2015**
- Aprovació al Ple del Consell Comarcal del Pla de l'Estany
 - Programa Anual d'Accions

6. Marc teòric i normatiu del Pla

L'interès superior de l'infant o l'adolescent ha de ser el primer interès que han de tenir en compte totes les polítiques públiques, és a dir, cal tenir en compte aquesta perspectiva transversal en la planificació, desenvolupament i avaluació de les seves polítiques: "Tota acció de govern ha d'incorporar aquesta visió i ha de promoure la participació d'infants i adolescents en tots els àmbits, per la qual cosa cal que el principi de transversalització de l'interès superior de l'infant i l'adolescent impregni totes les polítiques i les mesures generals i es tingui en compte en el moment de planificar-les⁸.

De la mateixa manera, la Llei 12/2007, d'11 d'octubre, de Serveis Socials, estableix en el seu capítol II, l'ordenació de la planificació dels Serveis Socials a Catalunya. En el seu desenvolupament, es fixaren que, pel seu correcte desenvolupament, era necessari la creació de Plans sectorials en atenció a les situacions de necessitat d'atenció social. Amb plena coherència amb aquests preceptes, i desplegant els articles 17, 166.3 i 166.4 de l'Estatut de Catalunya, on es reconeix el dret de totes les persones menors d'edat a rebre l'atenció necessària per al desenvolupament de la seva personalitat, així com l'atribució de la Generalitat la competència exclusiva en matèria de protecció de menors, s'ha aprovat pel Parlament de Catalunya la Llei 14/2010, del 27 de maig, dels Drets i les Oportunitats en la Infància i l'Adolescència.

Seguint els paràmetres de la Llei 14/2010, "el concepte de prevenció té una importància clau, entès com el conjunt d'actuacions socials anticipatòries destinades a evitar les situacions no desitjades i a afavorir les situacions favorables"⁹. Les societats occidentals han avançat força en el desplegament d'actuacions per a disminuir les probabilitats d'esdeveniments negatius quan es concentren factors de risc, i les actuacions socials vers la població infantil i adolescent no poden quedar excloses d'unes polítiques socials preventives i de promoció de la salut i del benestar, tant de les adreçades a amplis conjunts de població de manera genèrica, com pot ser el cas dels PLIS, o les destinades a atendre casos concrets, de manera personalitzada, com les polítiques de dones o d'infància i adolescència.

Les actuacions socials preventives constitueixen nous reptes per a les polítiques socials i per als programes d'intervenció social en l'àmbit de la infància i l'adolescència, ja que comporten actuacions sobre probabilitats, no sobre fets inqüestionables i unívocs. És per això que cal facilitar instruments, fins i tot instruments legislatius, per tal de disminuir les probabilitats genèriques d'esdeveniments que

⁸ Llei del drets i les oportunitats de la infància i l'adolescència.

⁹ Llei del drets i les oportunitats de la infància i l'adolescència.

incideixen negativament en la població infantil o adolescent, i a fi de potenciar actuacions que garanteixin un augment del benestar social de tota la població.

Seguint la Llei dels drets i les oportunitats de la infància i l'adolescència, prenen molta importància una sèrie de conceptes:

- La **promoció** és el conjunt d'actuacions socials que es desenvolupen “encara que res vagi evidentment malament”, perquè obeeixen a objectius de millora social i responen a anhels o aspiracions col·lectives, particularment als d'un benestar personal i social més gran.
- La **prevenció** és el conjunt d'actuacions socials destinades a preservar l'infant o l'adolescent de les situacions que són perjudicials per al seu desenvolupament integral o per al seu benestar.
- L'**atenció** és el conjunt d'actuacions socials per a “quan les coses comencen a anar malament” o per a quan només van “una mica malament” i existeix la probabilitat, i no la certesa, que el desenvolupament integral de l'infant o l'adolescent en pot resultar afectat negativament. La conseqüència jurídica d'aquests casos és la declaració de risc.
- La **protecció** és el conjunt d'actuacions socials reservades per a “quan les coses van malament”, quan el desenvolupament integral de l'infant o l'adolescent sembla clar que resulta seriosament afectat, en vista dels coneixements científics actuals. Una de les seves conseqüències jurídiques és la declaració de desemparament.
- El concepte de **participació** de l'infant o l'adolescent en tot el que l'afecta és el que en configurarà l'estatus de ciutadà o ciutadana.
- El concepte de **benestar** es tracta des de dos vessants al llarg d'aquesta llei: el benestar personal i el benestar social. El primer es refereix a situacions i circumstàncies personalitzades i el segon es refereix a les que afecten conjunts o subconjunts de la població. Ambdós casos es poden subdividir alhora en dos més: el benestar material i el benestar psicològic.

Amb aquesta Llei es persegueix establir un marc d'actuació ordenat, per tal de millorar els programes de promoció, prevenció, atenció, protecció i participació de la població infantil i adolescent a Catalunya, tot partint del principi que es tracta d'una responsabilitat de tota la ciutadania i de tots els poders públics. És per això, precisament, que la Llei preveu, per primera vegada en la legislació de Catalunya, un marc de coordinació i cooperació interinstitucional per atendre i prevenir les situacions de risc social de la població infantil i adolescent en general, i dels nens, les nenes i els adolescents en particular¹⁰.

¹⁰ Extret de la Llei dels drets i les oportunitats de la infància i l'adolescència de Catalunya.

Els principis rectors que deriven de la Llei 14/2010 i que han guiat tota la planificació d'aquest Pla són:

- L'interès superior de l'infant o l'adolescent ha d'ésser el principi inspirador i fonamentador de les actuacions públiques.
- Desenvolupament de les potencialitats personals.
- Dret d'ésser escoltat.
- Protecció contra els maltractaments.
- No discriminació.
- Perspectiva de gènere i de diversitat funcional.
- Ciutadania activa.
- Respecte i suport a les responsabilitats parentals.
- Foment i suport a l'educació.
- Foment i suport a les relacions intergeneracionals.
- Prioritat pressupostària.
- Avaluació.
- Deures i responsabilitats.
- Exercici dels drets propis dels infants i adolescents.

En plena sintonia amb els principis de la nova Llei dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència, es situen alguns dels seus principis inspiradors, provinents de la Convenció dels Drets dels Infants, de 20 de novembre, de 1989, de Nacions Unides¹¹:

- Reconeixement de tots els drets per qualsevol infant en qualsevol lloc sense discriminació.
- Interès superior de la infància en aquelles accions que els concerneixen.
- Dret a la vida, al màxim desenvolupament i supervivència.
- Respecte administratiu i jurídic del dret de la infància a ser escoltada.

¹¹ Extret del Pla d'infància i adolescència d'Esplugues del Llobregat 2011-2014.

7. Conclusions de l'Estudi poblacional del Pla de l'Estany (diagnòstic)

L'interès superior de la persona infant i adolescent constitueix el principi bàsic de tot el dret relatiu als menors. Abasta tota la infància i l'adolescència per tal de reconèixer-los i visualitzar-los com a ciutadans amb capacitat per expressar i gestionar els seus drets i deures, així com per assumir un compromís social d'acord amb les seves possibilitats. En els darrers anys s'han produït canvis en la societat que han marcat les tendències demogràfiques i els models de fecunditat. S'han produït canvis en l'estructura de les llars i s'han estès noves formes de família, canvis considerables en els rols que tenen els membres de la llar amb la incorporació creixent de les dones a l'activitat remunerada que han repercutit, d'una forma o altra, sobre els projectes vitals de les persones i, en particular, sobre els infants. Al Pla de l'Estany, i sobretot a Banyoles, **l'augment de la natalitat** i la importància del **fet migratori** situen les polítiques d'infància i adolescència en l'epicentre de les polítiques públiques. D'altra banda, en un context d'envelliment de la societat, resulta imperiós corregir fenòmens de nova exclusió social que arrenquen en la infància i condicionen la trajectòria vital de les persones.

Hem cregut oportú dividir l'estudi en quatre àmbits que considerem claus: **població, salut, educació i vulnerabilitat social**. Segurament seria necessari aprofundir en altres àmbits que també esdevenen claus en el desenvolupament vital dels infants com el lleure, cultura, etc... però la manca de dades específiques del territori no ens ha permès desenvolupar aquests àmbits. A partir d'aquest recorregut a través dels diferents contextos en què es desenvolupa la vida i la socialització dels infants i adolescents, apareix una radiografia que mostra tant els elements positius com els negatius sobre les seves condicions de vida i de les seves famílies i també de les polítiques i els serveis adreçats a aquest col·lectiu. En aquest sentit, cal dir que la major part dels infants que viuen a la comarca del Pla de l'Estany tenen garantits els drets socials bàsics i que esdevenen actors claus de la societat. Però aquests infants viuen en un context social que experimenta profundes i complexes transformacions que fan aparèixer, en convivència amb vells riscos socials com la manca d'ingressos o l'atur familiar, nous i significatius riscos que esdevenen molt indicatius pel desenvolupament social, vital i cognitiu de l'infant.

En aquest sentit, és interessant comentar diversos canvis al context social i familiar dels infants que afecten diverses dimensions estructurals i de relació. Les **noves formes de família**, sobretot l'augment de les famílies monoparentals encapçalades normalment per la mare, com a producte de l'increment de les ruptures conjugals i de situacions de separació i divorci; **canvis en els rols de la**

llar, sobretot amb l'entrada de la dona en el mercat laboral i la progressiva compartimentació de les feines i responsabilitats de la llar; **la pèrdua de temps i espais familiars dedicats als infants; la importància dels espais no familiars**; etc. són realitats que podem observar de forma directa en el nostre territori i que esdevenen impulsos del risc. Tot i els progressius canvis que s'estan produint, ens trobem amb una generació de mares la majoria de les quals continuen treballant mentre tenen cura dels fills/es, obligades per uns rols que segueixen enquistats i per una situació, l'econòmica, que demanda molts sacrificis. Tot i els progressos en l'exercici de la paternitat, és necessari l'assistència als serveis d'atenció externa com les llars d'infants o les activitats extraescolars, ja que la conciliació entre la vida familiar i laboral segueix essent una qüestió pendent. Resulta importantíssim ressaltar que **la quantitat i la qualitat del temps que els pares i mares dediquen als infants és un dels determinants principals del benestar i desenvolupament dels infants.**

Com hem argumentat en el capítol dedicat a la **salut**, les dades sobre mortalitat infantil se situen a nivells molt baixos, semblants a Catalunya i a països amb índexs de mortalitat molt baixos. A nivell de salut, l'escassetat de recursos econòmics com a conseqüència de la pèrdua de llocs de treball de moltes famílies, provoca que molt infants desenvolupin una **alimentació deficient i poc equilibrada** amb problemes de malnutrició. Davant aquesta situació, és necessari seguir potenciant tallers d'educació sanitària amb certs col·lectius vulnerables com són les persones nouvingudes d'origen senegogambià i altres.

També preocupa la mortalitat d'adolescents produïda per accidents de trànsit, sobretot els caps de setmana com a conseqüència de **conductes de risc** relacionades amb l'alcohol i les substàncies psicoactives, sobretot consum de marihuana i cocaïna. El consum de begudes alcohòliques per part d'adolescents planteja situacions de risc, que en el cas dels joves estarien més relacionades amb les conseqüències derivades del seu consum (fracàs escolar, actes vandàlics, accidents de trànsit, baralles, molèsties als veïns....) que amb problemes directes de salut, que afectarien més a les persones adultes, sobretot les que realitzen un consum abusiu. Prevenir aquest aspecte, sobretot en menors, és una tasca complexa. Des de fa ja uns anys, s'ha passat d'un consum social d'alcohol diari, responsable, relacionat amb el menjar, a un consum compulsiu, centrat en l'oci del cap de setmana. Com a conseqüència d'això han augmentat les **conductes de risc del cap de setmana, l'augment dels accidents de trànsit** (primera causa de mort entre les persones joves), **l'increment de malalties mentals i la conflictivitat social relacionada amb l'oci.**

Ens cal destacar un increment de les **problemàtiques mentals i emocionals** que es relacionen amb els seus **estils de vida**. En aquest sentit, les noves problemàtiques relacionades amb la gran permissivitat que predomina a la nostra societat, també pels infants, en molts missatges, imatges i ofertes d'oci que es publiquen diàriament en els mitjans de comunicació i a Internet esdevé

simptomàtic d'una nova generació d'infants i adolescents que viu en un constant **conflicte social i de creació de la seva pròpia identitat**. Una infància i adolescència "asfixiada" de missatges i conflictes, que lluita entre contradiccions produïdes pels mitjans de comunicació i la família. Davant d'això, altres elements de risc, com el consum de substàncies psicoactives, tant les legals com les il·legals, formen part de les problemàtiques de salut entre adolescents i joves. El **consum de tabac** és un dels principals factors de risc de mortalitat cardiovascular i esdevé un dels riscos més importants per a la salut de persones adolescents.

Des del mateix punt de vista, aquesta contradicció també s'exemplifica en un **canvi en els hàbits sexuals** en tota la societat, però que s'estan fent més evidents entre els/les adolescents. Des d'aquesta perspectiva no podem menysprear el nombre **d'embarassos no desitjats i d'interrupcions voluntàries de l'embaràs**, símptomes de conductes de risc relacionades amb la sexualitat que desemboquen, en molts casos, en un trencament del desenvolupament vital d'algunes adolescents de la nostra comarca. I és que ens hem de plantejar que aquesta contradicció entre missatges que apareixen a Internet i els mitjans de comunicació, sobretot a nivell de sexualitat, i els que es donen a l'escola, esdevé simptomàtic d'una mala política d'educació sexual. **Una major implicació dels pares i mares en l'educació sexual dels seus fills/es, una educació sexual escolar de qualitat i serveis sanitaris amb una cobertura i accessibilitat adient pels/per les adolescents són la clau per revertir la situació.**

A nivell d'**educació**, els riscos d'exclusió es fan evidents si tenim en compte les taxes **d'abandonament prematur dels estudis, la baixa excel·lència educativa i el fracàs escolar**. Segurament el desenvolupament d'un bon currículum educatiu esdevé un dels elements més importants per la transició a la vida adulta, i més en el context actual, amb les **xifres d'atur més altes dels últims anys, la inestabilitat laboral de les persones, sobretot joves, i la competitivitat i exigència curricular en la recerca de feina**. Lògicament els canvis que s'han de produir dins d'aquest àmbit no es poden realitzar d'un dia per l'altre i no es poden situar exclusivament en l'àmbit d'intervenció de l'escola. En aquest sentit, els inputs socials entre iguals i en la comunitat, així com el nivell socioeconòmic de les famílies esdevenen claus. La major **implicació de les famílies** en l'educació dels seus fills/filles i **polítiques locals que reforcin l'acció de la família i l'escola** amb programes que impliquin agents socials i de la comunitat poden ser una bona línia de treball que ajudi a revertir la situació. **Articular respostes d'acompanyament als infants i adolescents des de la dimensió més propera a aquests és, sens dubte, una qüestió necessària per a la prevenció de l'exclusió i el desenvolupament de polítiques inclusives.**

A més, cal tenir en compte que un factor preventiu molt important és **l'escolarització dels infants en els primers anys del seu cycle vital**. En aquest sentit, caldria que l'oferta educativa fos plenament

universal i estendre l'oferta de centres educatius de qualitat per als infants menors de 3 anys, de manera que es garanteixi que puguin accedir-hi les famílies amb menys recursos. Al Pla de l'Estany l'escolarització de 3 a 6 anys és ja quasi universal, però de 0 a 3 anys (37,9%) està esbiaixada a favor de les famílies amb més renda disponible, cosa que deixa els infants amb un major risc de fracàs escolar amb una cobertura insuficient. També és important tenir en compte que un obstacle en el progrés educatiu dels menors és el cost que representa per a les famílies l'educació dels fills, cost que desincentiva la continuïtat dels estudis un cop finalitzat el període d'escolarització obligatòria. Davant això, resulta necessari sostenir un **sistema de beques** prou generoses que ajudin eficaçment a les famílies a realitzar la inversió educativa necessària. La variable procedència (alumnat estranger/alumnat autòcton) emergeix com un factor de gran rellevància en l'explicació tant dels resultats escolars com de les expectatives relacionades amb la continuïtat i/o discontinuïtat formativa de l'alumnat. A la comarca del Pla de l'Estany, i especialment en el cas de Banyoles, que el 2007 era un dels 10 municipis a nivell estatal amb un major percentatge de menors de 16 anys d'origen estranger (28,8% davant d'una mitjana estatal del 14,9%), aquesta variable esdevé significativa del major risc d'exclusió social del col·lectiu d'infants i adolescents d'origen estranger.

La **desafecció dels infants cap a l'escola** també és un element a tenir en compte i reclama una major implicació dels serveis socials i sanitaris en el benestar de la infància i una major coordinació amb els centres educatius. En definitiva, el que **cal reforçar són polítiques socials preventives que siguin capaces de detectar a temps els senyals que prediuen mancances en el desenvolupament cognitiu dels infants, mancances familiars i socials que poden portar a una situació de fracàs escolar i problemes conductuals futurs, i capaç també de fer una intervenció eficaç que eviti l'exclusió futura de l'infant.**

L'últim capítol d'aquest estudi, el de la **població en situació de vulnerabilitat**, aglutina diverses situacions que poden precipitar a una futura situació d'exclusió social. Hem intentat exposar dades sobre el llindar de risc de pobresa, sobre el sistema de protecció social, sobre justícia juvenil i sobre situacions d'algun col·lectiu específic, com les nenes amb risc de mutilació genital femenina, per tal de mostrar una imatge que ens preocupa: la d'infants i adolescents que ja es troben en una situació molt complexa i que perjudica el seu normal desenvolupament vital. També ens preocupa el fet que l'exclusió social normalment és **multiproblemàtica i acumulativa** al llarg del cicle vital de les persones. En el cas dels infants, els riscos davant l'exclusió social poden esdevenir molt greus, ja que els riscos soferts durant la infància (fracàs escolar, conductes de risc, embarassos no desitjats, etc), se situen a l'arrel de dinàmiques d'exclusió que es poden arrossegar al llarg de tot el cicle vital (atur, manca d'oportunitats, trastorns psicològics i mentals, etc....).

Identificar i prevenir els factors de risc que afecten a la infància i l'adolescència resulta clau per a desenvolupar un model d'atenció i de protecció dels seus drets el màxim proper possible. Cercar les estratègies per evitar l'exclusió social dels infants i adolescents del Pla de l'Estany, especialment aquells que han o estan essent atesos pels serveis socials i pel sistema de protecció a la infància i l'adolescència i a les seves famílies, i aconseguir la seva inclusió social, constitueix un dels objectius fonamentals d'aquest treball. Des de la més tendra infància, les relacions dels infants i adolescents amb els seus progenitors, amb la comunitat i amb la xarxa relacional té efectes decisius en el seu desenvolupament cognitiu i en el desenvolupament de la seva personalitat, de la seva sociabilitat, de les seves oportunitats i limitacions, vulnerabilitats, satisfaccions i malestars. **L'atenció i protecció dels drets dels infants i adolescents ha de ser una acció socioeducativa des de l'acció comunitària en la qual hi han de participar els diferents agents socials i educatius del territori, des d'una perspectiva més dinàmica, intersectorial, d'acompanyament i de prevenció que s'adapti a la diversitat de les persones i els col·lectius i a les seves trajectòries vitals.**

Per tant, i des de la nostra responsabilitat cap a la ciutadania, cal **reforçar polítiques de suport a les famílies** des d'una perspectiva transversal i interdisciplinària (mesures de suport econòmic, de suport educatiu i de conciliació de la vida laboral i familiar) que esdevinguin significatives i garanteixin els drets socials; cal impulsar i desenvolupar **polítiques d'atenció a la infància de 0 a 3 anys i a les seves famílies** que permetin desenvolupar un model d'acompanyament de tot el cicle vital de les persones, fent molta incidència a les **etapes de canvi de cicle vital**, sobretot en l'etapa de transició entre la infància i la joventut, és a dir, l'**adolescència (millora de l'èxit escolar, polítiques de reforç en la incorporació al mercat laboral i de prevenció dels riscos associats als estils de vida** com són les conductes de risc i el consum de substàncies psicoactives); i, sobretot, **reforçar i garantir un sistema de protecció social** per combatre, resoldre i treballar a partir de la prevenció, els casos i situacions d'infants i adolescents i famílies que es troben en una situació de vulnerabilitat o d'exclusió social, sigui quin sigui l'àmbit, o els àmbits, que l'han produït. Aquesta responsabilitat compartida passa necessàriament per **vertebrar un sistema local de protecció a la infància i adolescència que aglutini tots els agents i àmbits amb una missió conjunta: garantir els drets dels infants i adolescents del nostre territori.**

8. Els 12 reptes per a la infància i adolescència al Pla de l'Estany

A partir de les dades i arguments extrets en l'Estudi poblacional de la infància i adolescència del Pla de l'Estany, hem cregut oportú dibuixar l'estratègia preventiva al Pla de l'Estany a través del que hem anomenat "els 12 reptes per a la infància i adolescència del Pla l'Estany". Aquests reptes o reflexions, junt amb els àmbits d'actuació proposats pel Pd'IIAC, ens permeten formular els objectius del Pla d'acció del Pla de l'Estany. Es tracta d'assumir que tenim una responsabilitat social vers el conjunt de la nostra població infantil i adolescent, i, fruit de la investigació, podem extreure les següents propostes que han de contribuir a augmentar el benestar dels infants i adolescents de la nostra comarca:

1. Disseny transversal de les polítiques d'infància i adolescència

Necessitat de crear polítiques d'infància específiques per al col·lectiu, el qual es troba desprotegit en moltes ocasions i no disposa de mecanismes per defensar els seus interessos i les seves necessitats.

2. Promoure els drets de la infància, reforçar la seva defensa i garantir-ne el compliment

L'atenció i protecció dels drets dels infants i adolescents ha de ser una acció socioeducativa des de l'acció comunitària en què hi han de participar els diferents agents socials i educatius del territori, des d'una perspectiva més dinàmica, intersectorial, d'acompanyament i de prevenció que s'adapti a la diversitat de les persones i els col·lectius i a les seves trajectòries vitals. Des d'aquest punt de vista, cal reforçar l'acció dels Serveis Socials d'Atenció primària (SSAP) i dels equips especialitzats d'atenció a la infància i adolescència (EAIA) des de la proximitat i el treball en xarxa.

3. Enfortir la protecció dels infants i adolescents en situació de risc social

Combatre, resoldre i treballar a partir de la prevenció, els casos i situacions d'infants i adolescents i famílies que es troben en una situació de vulnerabilitat o d'exclusió social, sigui quin sigui l'àmbit, o els àmbits, que l'han produït. Aquesta responsabilitat compartida passa necessàriament per vertebrar un sistema local de protecció a la infància i adolescència que aglutini tots els agents i àmbits del territori.

4. Promoure polítiques preventives per a la petita infància

L'escolarització dels infants en els primers anys del seu cicle vital resulta clau. En aquest sentit, caldria que l'oferta educativa fos plenament universal i estendre l'oferta de centres educatius de qualitat per als infants menors de 3 anys, de manera que es garanteixi que puguin accedir-hi les famílies amb menys recursos. Per tant, resulta clau enfortir els serveis i els programes per a la petita infància (de 0 a 3 anys): xarxa d'escoles bressol i altres recursos educatius, sociosanitaris i relacionals complementaris.

5. Fer especial atenció a la infància i adolescència d'origen estranger

Amb un 19,8% a l'any 2007, el Pla de l'Estany es situa entre les comarques que tenen un major pes de la població estrangera de 0 a 17 anys respecte el total de població de 0 a 17 anys. A la comarca del Pla de l'Estany, i especialment en el cas de Banyoles, que el 2007 era un dels 10 municipis a nivell estatal amb un major percentatge de menors de 16 anys d'origen estranger (28,8% davant d'una mitjana estatal del 14,9%), aquesta variable esdevé significativa del major risc d'exclusió social del col·lectiu d'infants i adolescents d'origen estranger.

6. Promoure polítiques familiars

Per combatre la pobresa infantil en famílies que es troben en condicions adverses és fonamental centrar l'atenció en la primera infància, mitjançant actuacions de prevenció, i facilitar suport educatiu i emocional a les famílies. Resulta clau enfortir i ampliar els programes i serveis dirigits a donar suport a la funció parental, de cura i educativa, de famílies amb infants i adolescents

7. Realitzar accions preventives per evitar conductes de risc entre els i les adolescents

El consum de begudes alcohòliques i de substàncies psicoactives, sobretot consum de marihuana i cocaïna, per part d'adolescents planteja situacions de risc, que en el cas dels joves estarien més relacionades amb les conseqüències derivades del seu consum (fracàs escolar, actes vandàlics, accidents de trànsit, baralles, molèsties als veïns....) que amb problemes directes de salut, que afectarien més a les persones adultes, sobretot les que realitzen un consum abusiu. Prevenir aquest aspecte, sobretot en menors, és una tasca complexa. A banda, el consum de tabac també és un dels principals factors de risc de mortalitat cardiovascular i esdevé un dels riscos més importants per a la salut dels i les persones adolescents. També hem de tenir en compte l'important creixement de les noves addiccions no tòxiques, però també destructives com el mal ús dels videojocs, el mòbil o Internet, en totes les seves variants.

8. Treballar els hàbits sexuals des d'una perspectiva preventiva

Ens trobem en un canvi en els hàbits sexuals en tota la societat però que s'estan fent més evidents entre els/les adolescents. Des d'aquesta perspectiva no podem menysprear el nombre d'embarassos no desitjats i d'interrupcions voluntàries de l'embaràs, símptomes de conductes de risc relacionades amb la sexualitat que desenvoquen, en molts casos, en un trencament del desenvolupament vital d'algunes adolescents de la nostra comarca.

9. Potenciar l'educació no formal

L'aïllament i els problemes de relació amb els companys de l'escola suposen molts problemes infantils i juvenils. És important que els infants i adolescents puguin trobar oportunitats d'integració enriquidores, si no se'ls presenten ni a casa ni a l'escola. Realitzar intervencions estratègiques en entorns comunitaris i d'oci pot esmorteir els efectes dels dèficits de suport experimentats en altres espais. Resulta necessari garantir l'accés per a tots els infants a les activitats de lleure, tant en context escolar com comunitari, i a les activitats i serveis preescolars més enllà de l'horari lectiu que facilitin la conciliació de la vida laboral i familiar dels pares i mares.

10. Potenciar els centres de suport a infants i les seves famílies

Hi ha infants i adolescents que en situació de pobresa també viuen situacions de risc social, vinculat als maltractaments, a la salut o a les seves relacions amb grups d'iguals, entre d'altres. A partir d'aquests casos, es manifesta la necessitat de reforçar els sistemes de detecció i intervenció d'aquestes situacions en els centres socioeducatius. Als Centres Oberts, aquest fet implica la revisió de la ràtio d'infants per professional, estipulada a la cartera de serveis socials. La tasca educativa que es realitza en aquests equipaments té un efecte compensatori de les mancances afectives i cobreix les necessitats bàsiques i de socialització. Cal assegurar la proximitat en la promoció, l'atenció i les prestacions de serveis adreçats als infants i adolescents.

11. Combatre el fracàs escolar

La creixent complexitat dels processos de transició de les persones joves i el risc d'exclusió formativa, laboral i social a la qual es veuen sotmesos alguns d'ells/es, planteja la necessitat d'articular respostes d'acompanyament als adolescents des de la dimensió més propera a aquests: des de l'àmbit local. Aquest acompanyament pot esdevenir des de tres àmbits d'intervenció pública: les polítiques educatives, les polítiques d'ocupació i treball i les polítiques socials. La coordinació entre els diferents àmbits i nivells és, sens dubte, una qüestió necessària per a la prevenció de l'exclusió i el desenvolupament de polítiques inclusives.

12. Promoure la recerca i el coneixement sobre la realitat dels infants i adolescents al Pla de l'Estany

Impulsar recerques sobre les principals problemàtiques socials presents en el desenvolupament dels infants i els adolescents: - absentisme escolar, violència, fragilitat emocional i conductual - generant i activant espais d'intercanvi i d'acció cooperativa en xarxa entre els diversos agents que treballen a la ciutat en l'àmbit de la infància i l'adolescència. Promoure les eines d'informació, coneixement i recerca sobre la realitat i les dinàmiques de la infància, necessàries per a la programació i el treball amb els diferents agents.

9. El Pla d'infància i adolescència del Pla de l'Estany (Pd'IIA)

9.1 Missió

La Missió del Pd'IIA del Pla de l'Estany 2012-2015 és la mateixa que el Pd'IIAC però des d'una perspectiva territorial local i que sintetitza els primers articles de la Llei dels drets i les oportunitats a la infància i l'adolescència, en els quals s'explicita quin és l'objecte de la Llei:

L'atenció, la protecció i la promoció del benestar personal, material i social de la infància i l'adolescència per a l'assoliment del seu desenvolupament integral, amb especial atenció i prevenció dels qui es troben en situacions de risc o desemparament, així com la promoció dels seus drets a fi de garantir-ne l'exercici en un rol de ciutadania activa.

9.2 Objectiu General

Vertebrar un sistema local de protecció i promoció de la infància i l'adolescència que aglutini tots els agents, àmbits i municipis de la comarca per tal de treballar conjuntament i en xarxa en el desplegament d'accions previstes al Pla amb una missió conjunta: garantir els drets i les oportunitats dels infants i adolescents del Pla de l'Estany.

9.3 Àmbits d'actuació

Per tal de classificar, concretar i desenvolupar els objectius del Pla, ens ha semblat idoni ordenar el plantejament del Pla a partir de diversos àmbits clau d'actuació, proposats en el Pd'IIAC, relacionats directament amb els diferents factors de risc que afecten la infància i adolescència. Aquests àmbits clau són els que s'han utilitzat per a realitzar "l'Estudi poblacional de la infància i adolescència del Pla de l'Estany" i ens permeten precisar i identificar els eixos estratègics a partir dels quals s'ha elaborat aquest Pla. Cada àmbit d'actuació respon, al mateix temps, a uns objectius a assolir i desenvolupar a través del Programa Anual d'Accions; programa que agrupa els diferents objectius i les accions que es prioritzen anualment i que s'ordena en:

- Accions que impulsa la mateixa oficina del PLIS
- Accions que es desenvolupen a proposta de la Comissió tècnica del Pla

Àmbits:

ÀMBIT 1: DESENVOLUPAMENT EQUILIBRAT I SALUDABLE
ÀMBIT 2: ACCÉS AL CONEIXEMENT I TRANSICIÓ AL TREBALL
ÀMBIT 3: ENTORN SEGUR, PREVENCIÓ DEL RISC I PROTECCIÓ
ÀMBIT 4: PARTICIPACIÓ I INTEGRACIÓ A LA COMUNITAT
ÀMBIT 5: COORDINACIÓ I TREBALL TRANSVERSAL

9.4 Objectius operatius

Amb l'objectiu de vertebrar un sistema local de protecció i promoció de la infància i l'adolescència que aglutini tots els agents, àmbits i municipis de la comarca per tal de treballar conjuntament i en xarxa en el desplegament d'accions previstes al Pla amb una missió conjunta: garantir els drets i les oportunitats dels infants i adolescents del Pla de l'Estany, presentem la proposta d'objectius que haurien de desenvolupar-se. Per a realitzar-ho, hem desenvolupat els objectius a partir dels 12 reptes presentats anteriorment i els principis rectors del Pd'IIAC:

- Promoure els drets de la infància, reforçar la seva defensa i garantir-ne el compliment.
- Perseguir l'equitat i la igualtat d'oportunitats i la reducció de desigualtats.
- Prioritzar i potenciar la prevenció i les intervencions precoces.
- Promoure l'atenció integral i el suport a les famílies.
- Assegurar la proximitat en la promoció, l'atenció i les prestacions de serveis adreçats als infants i adolescents.
- Assegurar les intervencions transversals i l'actuació en xarxa.
- Enfortir la protecció dels infants i adolescents en situació de risc social i de desemparament.

Un Pla requereix, dins de la seva estructura interna, de la presència d'una part, estrictament operativa, que defineixi quines accions són necessàries realitzar per la consecució dels objectius expressats en el seu si. El Pla s'estructura a través dels 5 eixos de treball (àmbits) exposats i presentats anteriorment. Per cada àmbit es fixen els objectius a assolir i s'agrupen les accions a desenvolupar al Programa anual d'acció.

ÀMBIT 1: Desenvolupament equilibrat i saludable

Aquest àmbit planteja els objectius i les accions que persegueixen la promoció d'actituds i hàbits saludables i la disminució de conductes de risc i l'educació en la igualtat de relacions entre nois i noies. En aquest sentit, el bon estat de salut dels infants i adolescents és un factor clau per al desenvolupament social i territorial del Pla de l'Estany.

Tot i la millora de les condicions de vida de la infància i adolescència i la disminució d'alguns vells riscos (mortalitat i morbiditat infantil), han aparegut nous riscos que apareixen en l'etapa infantil i que s'arrosseguen, en moltes ocasions, a l'etapa adulta. Cal destacar l'inici prematur de les relacions sexuals i els riscos derivats d'una mala educació sexual (embarassos no desitjats, augment de les interrupcions voluntàries de l'embaràs, etc), el consum compulsiu d'alcohol els caps de setmana, l'increment del consum de substàncies psicoactives (cànnabis) i del tabac, i l'increment de les problemàtiques mentals i emocionals que es relacionen amb els seus estils de vida. En aquest sentit, els infants es troben en una situació de dependència, ja que no són autònoms i es troben en un procés de formació i de creació de la seva identitat que depèn d'agents socialitzadors i protectors, que van de la família a l'Estat, i que són els encarregats que el seu procés de creixement sigui adequat¹².

Les activitats de prevenció i promoció, des de la perspectiva de la salut pública, es plantegen com dues activitats indissociables i bàsiques per assolir, en el cas de la infància i l'adolescència, uns hàbits i uns estils de vida saludables. Adquirir un estil de vida saludable permet evitar l'aparició de situacions de risc com, per exemple, les addiccions, els trastorns en la conducta alimentària, o d'altres que poden influir negativament en el normal desenvolupament d'infants i adolescents. La nostra responsabilitat com a agents socials és treballar per a promoure accions de prevenció i promoció que millorin la qualitat de la vida personal, familiar i social dels infants i adolescents del nostre territori.

Objectiu 1.1	Promoure hàbits, estils de vida i conductes saludables realitzant accions preventives per evitar conductes de risc
Objectiu 1.2	Promoure accions de suport a les famílies
Objectiu 1.3	Vetllar pel procés d'integració de la infància i adolescència d'origen estranger

¹² Romaní i González, 2004

ÀMBIT 2: Accés al coneixement i transició al treball

L'àmbit d'educació, els riscos d'exclusió es fan evidents si tenim en compte les taxes d'abandonament prematur dels estudis, la baixa excel·lència educativa i el fracàs escolar. Segurament el desenvolupament d'un bon currículum educatiu esdevé un dels elements més importants per la transició a la vida adulta, i més en el context actual, amb les xifres d'atur més altes dels últims anys, la inestabilitat laboral de les persones, sobretot joves, i la competitivitat i exigència curricular en la recerca de feina.

La desafecció dels infants cap a l'escola és un element a tenir en compte i reclama una major implicació dels serveis socials i sanitaris en el benestar de la infància i una major coordinació amb els centres educatius. En definitiva, cal reforçar polítiques socials preventives que siguin capaces de detectar a temps els senyals que prediuen mancances en el desenvolupament cognitiu dels infants, mancances familiars i socials que poden portar a una situació de fracàs escolar i problemes conductuals i d'exclusió futurs.

Fins aquests moments, la societat no ha estat capaç de corregir els efectes que les desigualtats socials produeixen en el rendiment acadèmic i l'èxit escolar. En bona mesura, aquestes desigualtats tenen l'origen en factors aliens a l'escola i, probablement, algunes de les noves solucions hem de cercar-les també fora de l'escola. Articular respostes d'acompanyament als infants i adolescents des de la dimensió més propera a aquests amb la coordinació entre els diferents àmbits i nivells és, sens dubte, una qüestió necessària per a la prevenció de l'exclusió i el desenvolupament de polítiques inclusives. Lògicament els canvis que s'han de produir dins d'aquest àmbit no es poden realitzar d'un dia per l'altre i no es poden situar exclusivament en l'àmbit d'intervenció de l'escola. En aquest sentit, els inputs socials entre iguals i en la comunitat, així com el nivell socioeconòmic de les famílies, esdevenen claus.

Objectiu 2.1	Incrementar l'èxit educatiu dels i les adolescents posant especial èmfasi en l'alumnat que pertany a col·lectius amb dificultats
Objectiu 2.2	Promoure actuacions preventives per a la petita infància
Objectiu 2.3	Potenciar l'educació no formal
Objectiu 2.4	Donar suport als i les adolescents que no continuen els estudis a la transició al món laboral

ÀMBIT 3: Entorn segur, prevenció del risc i protecció

Per garantir que la infància i l'adolescència es desenvolupi de manera integral i harmònica, cal procurar pel seu benestar personal i social en tots aquells àmbits on la infància i l'adolescència desenvolupen la seva personalitat; això abasta els àmbits familiar, comunitari, educatiu i social en general. Per assolir aquest objectiu, hem de començar per garantir la plena cobertura de les necessitats bàsiques dels infants i els adolescents a fi que aquests puguin fer ús dels seus drets i de les seves responsabilitats, així com per garantir les condicions bàsiques per a l'assoliment del seu desenvolupament integral. Els infants i els adolescents en risc, com a subjectes de dret, són prioritaris en el disseny d'aquest Pla d'acció.

En aquest sentit, des de l'administració pública hem de garantir i prendre totes les mesures, preventives i protectores, per protegir la infància i l'adolescència de qualsevol forma de maltractament, i, especialment, de qualsevol violència física, psíquica o sexual. Els serveis públics hem de treballar, principalment, per la millora dels instruments per a la detecció precoç dels maltractaments en infants i adolescents, i en la resposta més adient davant d'aquestes situacions.

Les institucions, els serveis i els professionals del sistema de benestar que tracten amb els infants són els agents fonamentals que poden detectar els primers indicis d'una criança inadequada, de mancances en la seva atenció, o de maltractaments de qualsevol tipus. La llar d'infants, l'escola, el centre de salut i també els serveis socials són els primers que tenen la possibilitat d'observar i d'identificar aquests senyals d'alerta. En aquest sentit, l'aprovació de la Llei dels Drets i les Oportunitats en la Infància i l'Adolescència esdevé l'element que vertebrava el sistema de protecció de la infància i adolescència a través dels diferents equips professionals que intervenen en cada territori.

Objectiu 3.1	Enfortir la protecció dels infants i adolescents en situació de risc social per tal de promoure els seus drets, reforçar la seva defensa i garantir-ne el compliment
Objectiu 3.2	Promoure programes i projectes comunitaris per prevenir i atendre el risc d'exclusió social en infants i adolescents
Objectiu 3.3	Potenciar els centres de suport a infants i les seves famílies

ÀMBIT 4: Participació i integració a la comunitat

Aquest àmbit esdevé significatiu a partir de l'aprovació de la Llei dels Drets i les Oportunitats en la Infància i l'Adolescència i reconeix la infància com a ciutadans actius en la comunitat. Des del Pla es planteja la necessitat d'impulsar el desenvolupament efectiu i garantista dels drets i deures de la infància i l'adolescència, per aconseguir que la societat catalana sigui més conscient dels drets i deures que tenen com a ciutadans de ple dret. En aquest sentit, des de tots els àmbits i, en particular, des de l'educació, la salut, la justícia, l'acció social i la resta de serveis públics, s'han de dur a terme actuacions i fer esforços per a la comunicació i la coneixença dels drets i deures dels infants i dels adolescents.

Som conscients que l'exercici d'aquest dret requereix d'un procés educatiu i d'aprenentatge tant dels propis infants com dels adults que influïm en el context educatiu. És un procés que persegueix incorporar la cultura de foment de la participació infantil i l'escolta activa i que no podrà sortir endavant si no es comença a implementar des de la proximitat de les polítiques locals. Cal, per tant, impulsar l'exercici dels drets personals o de participació dels infants i adolescents, entesos com a drets actius a diferència dels drets socials o de supervivència que són passius en tant que vénen o han de venir donats.

Objectiu 4.1	Millorar el coneixement dels drets i deures dels infants i dels i de les adolescents
Objectiu 4.2	Fomentar la participació activa i l'associacionisme dels infants i adolescents en la dinàmica i activitats de la comarca

ÀMBIT 5: Coordinació i treball transversal

Aquest àmbit pretén reforçar els mecanismes d'atenció a la infància i adolescència a través d'un enfocament integral (tota la infància i l'adolescència, no sols la vulnerable) i transversal (municipis i programes) de les polítiques públiques per a la infància i l'adolescència. Aquesta planificació de les polítiques públiques d'infància i adolescència ha de permetre establir de manera clara i concreta el full de ruta, comú i compartit, que cal seguir per assolir els objectius establerts.

Les actuacions socials preventives constitueixen nous reptes per a les polítiques socials i per als programes d'intervenció social en l'àmbit de la infància i l'adolescència. És per això que cal facilitar instruments, fins i tot instruments legislatius, per tal de disminuir les probabilitats genèriques d'esdeveniments que incideixen negativament en la població infantil o adolescent, i a fi de potenciar actuacions que garanteixin un augment del benestar social de tota la població.

Objectiu 5.1	Crear els mecanismes necessaris per a la implementació d'aquest Pla
Objectiu 5.2	Promoure mecanismes i espais de seguiment i avaluació
Objectiu 5.3	Promoure la recerca i el coneixement sobre la realitat dels infants i adolescents al Pla de l'Estany

9.5 Mecanismes d'implementació, coordinació i seguiment

El Pd'IIA del Pla de l'Estany està impulsat pel CBS, concretament per l'Oficina tècnica del PLIS de Banyoles. Tot i això, el desplegament es farà des d'una perspectiva transversal i de treball en xarxa amb tots els municipis de la comarca, a través de l'acció i visió transversal del CBS, i amb els agents dels diferents àmbits en els que la infància i adolescència es desenvolupa i que operen al territori. El Pla haurà d'aprovar-se pel Ple del Consell Comarcal del Pla de l'Estany; fet que permetrà legitimar-lo políticament i donar-li una visibilitat operativa i estratègica.

Per a la **implementació** es treballarà a partir de la Comissió tècnica del Pla que elaborarà un Programa anual d'accions on hi constaran els objectius que es prioritzen durant aquell any, les mesures que s'impulsen per assolir cada un dels objectius, les àrees i municipis implicats, el calendari i els criteris d'avaluació. Aquesta planificació anual ha de permetre operativitzar els recursos, tant humans com econòmics, i impulsar noves línies de treball i accions en el marc d'un Pla obert i flexible que s'adapta a les necessitats canviants de la infància i adolescència, sense, però, que això desdibuixi l'enfocament estratègic sobre el qual s'ha dissenyat.

La proposta inicial de composició de la comissió tècnica és la següent:

- 1 representant taula infància del CBS
- Tècnic/a comarcal de joventut (representant joventut i GPS)
- 1 tècnic/a de l'EAP
- 1 tècnic/a d'educació
- Tècnic/a del PLIS i del Pd'IIA del Pla de l'Estany
- Coordinador/a Àrea comunitària del CBS
- 1 representant àmbit de salut
- 1 representant de l'àmbit del lleure
- 1 tècnic/a de l'Àrea de Promoció econòmica
- 1 representant de la DGAIA

La **coordinació** i el **seguiment** del Pla es realitzarà a través de l'Oficina tècnica del PLIS i la comissió tècnica del Pla. També s'aprofitaran altres espais de participació estables que existeixen a la comarca i que es reuneixen periòdicament per debatre i proposar aspectes relacionats amb la població del Pla de l'Estany com: els Consells socials municipals¹³ o el GPS (Grup de promoció de la salut jove).

¹³ Són Consells Municipals de tipus sectorial. Aquests es caracteritzen per ser instruments participatius formats per grups de composició variada. Poden incloure des de personal tècnic municipal fins a professionals, empreses, entitats, etc. relacionats amb un tema concret. Solen tenir vocació de continuïtat i serveixen per a fer diagnosi i propostes respecte d'un àmbit determinat. Actualment existeixen els Consells socials municipals de Camós, Porqueres, Fontcoberta, Esponellà, Cornellà del Terri, Serinyà, Palol de Revardit, Sant Miquel de Campmajor, Crespià i Vilademuls.

A nivell polític, es preveu que el Pla es coordini i legítimi a través del Plenari del Consell Comarcal del Pla de l'Estany que es reuneix dues vegades a l'any amb la representació de tots els municipis de la comarca.

9.6 Mecanismes d'avaluació i difusió

Anualment, es farà una **avaluació** del Pd'IIA del Pla de l'Estany i dels resultats assolits. En funció d'aquesta avaluació es marcaran nous objectius i propostes de millora per a l'any següent. S'elaborarà un quadre d'acord amb els elements següents: en la primera i segona columna, els diferents objectius marcats i les accions específiques per a cada objectiu; la tercera, els indicadors concrets que serviran per mesurar el grau d'assoliment dels objectius. L'informe d'avaluació es farà arribar als diferents espais de coordinació i seguiment per tal de validar-ne els resultats i proposar, si cal, noves mesures i/o accions.

Quant a la **difusió**, s'han previst diferents moments i espais:

- **Presentació del Pla un cop aprovat.** L'objectiu és presentar el Pd'IIA del Pla de l'Estany al personal polític i tècnic del Consell Comarcal i dels Ajuntaments, així com a les entitats que hagin participat en els processos participatius d'elaboració de la diagnosi i el pla.
- **Difusió del Pla als mitjans de comunicació.** A través dels mitjans de comunicació locals i comarcals es duran a terme diferents accions per tal de mostrar el Pla a la població.
 - Roda de premsa
 - Notes de premsa
 - Difusió al web del CBS, web dels ajuntaments que s'adhereixin al pla, web del Consell Comarcal, etc.
 - Difusió a través dels canals de comunicació del CBS (mailing, cartera de serveis, etc).
- **Difusió** de les diferents **accions** que es vagin implementant.

9.6 Entrada en vigor i vigència

El Pd'IIA del Pla de l'Estany entrarà en vigor després de la seva aprovació pel Ple del Consell Comarcal del Pla de l'Estany i tindrà una vigència de quatre anys (2012-2015).

10. Bibliografia

- **AUTORS de la proposta d' indicadors i el document: Gabriel González-Bueno, Maria von Bredow, Carlos Becedóniz. AUTORS dels articles: Ferrán Casas, Santiago Agustín, Esperanza Ochaita, Mª Ángeles Espinosa.** *“Propuesta de un sistema de indicadores sobre bienestar infantil en España”*. UNICEF España, 2010.
- **Boada Jané, Cristina II. Riudor i Pons, Xavier, dir. III. Calero, Jorge IV. Rañé i Blasco, Josep Maria.** *“Informe sobre el risc de fracàs escolar a Catalunya”*. (Col·lecció estudis i informes; 26). Consell de Treball, econòmic i Social de Catalunya. Barcelona, 2011.
- **CARLES SUCARRATS, JOAQUIM AIGUABELLA.** *“Estimació dels recursos necessaris d'atenció social especialitzada i domiciliària al Pla de l'Estany, 2009-2020”*. Consorci de Benestar social del Pla de l'Estany-Banyoles. Banyoles, 2011.
- **CARME GÓMEZ-GRANELL I SANDRA ESCAPA.** *“Infants i famílies a Barcelona”*. Institut d'Infància i Món Urbà (CIIMU). Barcelona, 2010.
- **Centre d'estudis sociològics sobre la vida quotidiana i el treball (QUIT).** *“La realitat juvenil al Pla de l'Estany”*. Generalitat de Catalunya, Secretaria General de Joventut. Barcelona, 2006.
- **DANIEL GABARRÓ BERBEGAL.** *“Fracàs escolar? La solució inesperada del gènere i la coeducació”*. Boira Editorial. Lleida, 2010.
- **“Diagnosi d'aproximació a la realitat social de la ciutat de Banyoles i comarca del Pla de l'Estany”**. Consorci de Benestar social del Pla de l'Estany-Banyoles. Banyoles, 2008.
- **“Diagnosi sobre la situació de les dones a la comarca del Pla de l'Estany”**. Consorci de Benestar social del Pla de l'Estany-Banyoles. Banyoles, 2009.
- **Direcció i coordinació: Dra. Elisabet Almeda.** *“Les famílies monoparentals a Catalunya: perfils, necessitats i percepcions”*. Generalitat de Catalunya, Departament de Benestar i Família. Barcelona, 2011.
- **DIVERSOS AUTORS.** *“Estudi poblacional de la infància i l'adolescència de Catalunya”*. Document n^o6, Pla Director d'infància i adolescència de Catalunya. Generalitat de Catalunya, Departament d'Acció Social i Ciutadania (Secretaria d'infància i adolescència de Catalunya). Barcelona, 2009.
- **DIVERSOS AUTORS.** *“Programa Municipal per a la Infància i l'Adolescència 2007-2010”*. Ajuntament de Barcelona. Barcelona, 2007.
- **DIVERSOS AUTORS.** *“Informe extraordinari: l'escolarització de 0 a 3 anys a Catalunya”*. Síndic de Greuges de Catalunya. 2007.
- **DIVERSOS AUTORS.** *“Estado mundial de la infancia 2011”*. Fondo de las Naciones Unidas para la Infancia (UNICEF). 2011.
- **DIVERSOS AUTORS.** *“Informes d'Avaluació 15: L'educació postobligatòria a Catalunya. Eixos de desigualtat en les trajectòries formatives més enllà de l' ESO”*. Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu. Generalitat de Catalunya, Departament d'educació. Barcelona, 2010.
- **DIVERSOS AUTORS.** *“Desigualtats en les trajectòries formatives en l'educació”*. Consell Superior d'Avaluació del sistema educatiu. Generalitat de Catalunya. Departament d'Educació. Barcelona, 2008.
- **“Estudi demogràfic per preveure dinàmiques de la població en edat d'escolarització. 2009-2021”**. Realitzat per Gestió del cambio empresarial per encàrrec de l'Ajuntament de Banyoles, Àrea de Serveis a les Persones, Educació. Banyoles, 2011.

- **EUSEBIO MEGÍAS VALENZUELA (director), JUAN CARLOS BALLESTEROS GUERRA, FERNANDO CONDE GUTIÉRREZ DEL ÁLAMO, JAVIER ELZO IMAZ, TERESA LAESPADA MARTÍNEZ, IGNACIO MEGÍAS QUIRÓS, ELENA RODRÍGUEZ SAN JULIÁN.** *“Col·lecció d’estudis socials núm. 22: Adolescents davant l’alcohol. La mirada de pares i mares”*. Obra social Fundació “La Caixa”. Barcelona, 2007.
- **GARCIA-TORNEL, SANTIAGO; MIRET, PAU; CABRÉ, ANNA; FLAQUER, LLUÍS; BERG-KELLY, KRISTINA; ROCA, GENÍS; ELZO, JAVIER; LAILLA, JOSEP MARIA. (coord.)** 2011. *“El adolescente y su entorno en el siglo XXI. Instantánea de una década”*. Esplugues de Llobregat: Hospital Sant Joan de Déu.
- *Interrogants de la Fundació Cíctor Grífols i Lucas. “Afectivitat i sexualitat. Són educables?”*. Fundació Víctor Grífols i Lucas, 2009.
- **JOAN SUBIRATS (director), CLARA RIBA, LAURA GIMÉNEZ, ANNA OBRADORS, MARIA GIMÉNEZ, DÍDAC QUERALT, PATRICIO BOTTOS, ANA RAPOPORT.** *“Col·lecció d’estudis socials núm. 16: Pobresa i exclusió social. Una anàlisi de la realitat espanyola i europea”*. Obra social Fundació “La Caixa”. Barcelona, 2004.
- *“La infancia en España 2010-2011. 20 años de la Convención sobre los Derechos del Niño: retos pendientes”*. UNICEF, 2011.
- *“La protecció de la infància en situació d’alt risc social a Catalunya. Informe extraordinari”*. Síndica de Greuges de Catalunya. Barcelona, 2009.
- **LLUÍS FLAQUER, ELISABET ALMEDA, LARA NAVARRO.** *“Col·lecció d’estudis socials núm. 20: Monoparentalitat i infància”*. Obra social Fundació “La Caixa”. Barcelona, 2006.
- **MARIANO FERNÁNDEZ ENGUITA, LUIS MENA MARTÍNEZ, JAIME RIVIERE GÓMEZ.** *“Col·lecció d’estudis socials núm. 29: Fracàs i abandonament escolar a Espanya”*. Obra social Fundació “La Caixa”. Barcelona, 2010.
- **MIQUEL CASTILLO I CARBONELL.** *“Algunes reflexions entorn de la conceptualització de la infància i adolescència en risc social a l’Estat espanyol”*. Educar 36, 2005.
- **PAU MARÍ-KLOSE, MARGA MARÍ-KLOSE, LUCIANO MARANZANA, FRANCISCO GRANADOS.** *“Adolescents a Barcelona: estils de vida, àmbit educatiu i conductes relacionades amb la salut”*. Institut d’Infància i Món Urbà (CIIMU). Barcelona, 2010.
- **PAU MARÍ-KLOSE, MARGA MARÍ-KLOSE, ELIZABETH VAQUERA, SOLVEIG ARGESSEANU CUNNINGHAM.** *“Infància i futur. Noves realitats, nous reptes”*. Fundació “La Caixa”. Barcelona, 2010.
- *“Pla Local de Joventut 2008-2011.”* Ajuntament de Banyoles. Banyoles, 2008.
- **Ponències de la Taula Rodona sobre els Drets de la Infància en Risc a Barcelona efectuada en ocasió del 20è aniversari de la Convenció Internacional dels Drets de la Infància i de la presentació del projecte de llei dels Drets i Oportunitats de la Infància. “Infància i oportunitats”**. Síndica de Greuges de Barcelona. Col·legi d’advocats de Barcelona. Barcelona, 2009.
- *“Protocol d’actuacions per prevenir la mutilació genital femenina”*. Comissió de Seguiment integrada pels departaments d’Acció Social i Ciutadana, Educació, Salut, Interior i Relacions Institucionals i Participació. Generalitat de Catalunya, Departament d’Acció Social i Ciutadania. Secretaria per a la Immigració. Barcelona, 2007.
- **SEBASTIÀ SARASA I ALBERT SALES.** *“Itineraris i factors d’exclusió social”*. Ajuntament de Barcelona, Síndica de Greuges de Barcelona. Barcelona, 2009.

